

Losonci István
Népies krönika.

Nehéz az én szívem, nehéz bánat nyomja,
Mert harámnak dörge fordul síralomra:
Csak most kezdte rá szep' szemmel nézni a nap,
Ege alján már is nagy felleget vannak.

Eljött a Szabattag, ez a drága vendég,
Mint a jó haráji várván-vára mindig,
Eljött, felkeresté minden kis hajlékot,
Páragnak, saeginynek hozni ajándékot.

De nem ismertek rá, saivesen nem látták,
Sok helyen elötte a kaput beáratták,
Sok helyen azt mondták, negyes haromkóvra;
Nem vagy te Szabattag, elnekedez dolgozra!

Hát mi a Szabattag? tán bírný csak esnyi:
Nem fress, ne fogalý a harának semmit?
Uj, mint a here méh, légy ak orruig seke?
Szep' Szabattag! illik a magyar emberke.

Sokszor elgondolom: én uram, Isteneim!
Ha jönné haráinkra egy nagy veszedelem,
Feltámadna-e a magyar mind egy lábíg,
Vérrel és vaggornal védni ~~min~~ halálíg?

Felnyitom a régi krönika's könyveket,
Olvasok belőlük példás történetet
Kövkről, akik hajdan ritkán felkeltek
S hara védelmében dicső halált ~~nyertek~~ leltek.)

Edes jó Ifjencem! válma-e magyar ma,
A ki e haráért olly örömet halna
Mint Losonci István Ténarvástott régen?
Kinek történetét mostan elbeszéltem.*)

Híres Aukhat bába, ritkén bívöt ember,
Tömörválnak indult pár hatvan eszettel,
Eks' taradék, tizenhat álgyú vala nála;
Pusztá Somblyó mellé seregével szálla.

*) Ké, mint szerző, 1848 elő havaiban a nép' köröskélt,
évtelni fogja e keverési hangulatát.

11. 403

Ősz előjáróba kísérel valami
 Főrenné szász embert s küldi szájutdani,
 Kiket a vár népe közeledni látván
 Töprekedni kezd kizárt Kapitányán.

Mert Losonci az nap nem vult a várba,
 Csak negyed magával a vidéket járta,
 Hogy ha valamerről kapna segítséget; --
 Így ő himnázott és benn nagy ijedéget.

De a vidék ember nem úgy ijed a'm meg
 Hogy: no, rugjad a port, szaladj el, ne állj meg!
 Ha nem veti fejét offy vakmerőségre
 A mitől maga is csak elszörnnyed végre.

Így lett a Losonci hadmaga is, ^{Milák:}
 Egy öreg szászadat a törökre kivág,
 Tess olyan véronrást, a mint nekidöle
 Hogy itt ott maradt egy himnázó belőle.

Az alatt Losonci, bár hiában járta,
 Három emberével bejutott a várba:
 Kín a nép öröme felhatott az égig,
 Mijongatva rittét az utczákon végig.

Mikélyest Losonci a piacra lépett,
 Sorba állította a várbeli népet,
 Megszámlálta őket, aruzán magával
 Együtt meghitelle Uristen javával.

Kis Kampó nevűnek és a Don Pappárnak
 Lopangot ⁺⁺⁺⁺ vidéki östörösen valónak
 Losoncinak ⁺⁺⁺⁺ it szász, egy szász ⁺⁺⁺⁺ Serényinek,
 Csak hatvan ⁺⁺⁺⁺ Torgácónak, de sák ⁺⁺⁺⁺ Seredinek.

Ennyi a lovaság. A magyar, cseh, német
 Páltyó hajduk páma szint' offyanfelé menté
 Kik előtt Losonci fölemelt kalpaggal
 Ekkep esküvet meg haragú sarakkal:

„Ekköröm Mr Serns vére hullására,
 Hogy lessek harminnak holtomig szolgálja,
 Reggencé a halált ⁺⁺⁺⁺ ~~ohajtem~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~cserelem~~ ⁺⁺⁺⁺
 Anuló nem lessek: Isten úgy segítjen!”

Mire a vidéket egy sárvél és sájjal
 Mind megesküvenet a hitnek sárvával:
 Hogy ~~van~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~halvad~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~élnet~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~halvad~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~ök is~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~együtt~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~ülte~~ ⁺⁺⁺⁺
~~Itt~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~regőt~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~nem~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~lessek~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~Isten~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~úgy~~ ⁺⁺⁺⁺ ~~segítje~~ ⁺⁺⁺⁺!

Ekkep eskivänek a Jerik karinák ;
Kutatán megitták egymásnak a sorát :
A napot kitoldák kancsó töltögetve,
Nigam járt közöttük Magyarad jó vedve.

De Losoncsi nem vett részt a mulasságban :
Csendes mécsé mellett érogat magában,
Levelet megírja, mint ki halni késsül,
Utóljára veszen búcsút hisvesétül :

„Menné levő társam, kedves Péteri Anna,
Kötök egyet hozzád, figyelmeztet ráva :
Nem beszélünk többé együtt élő nyelvel,
Mert levelemet kísérel figyelemmel.

Itt van a pogányság, misfél szűzkerényi,
Kis csekély hadammal nincs mód inkraverai :
De van mód harangért vitorúl meghalni,
És örökbenekkel diadó nevet hagyni.

Ne busuly, szerelmem, így van ez legjobban.
De, kis lyányaimtól tartad még ritokban :
En péj csemetéim, saóke tevéntéset,
Töleket be hamar, hamar búcsút véssek!

Megkéssem a királyt, felséges uramat,
Orsaa fel közöttük minden birókat,
Hogy simsen fiam, csak it kis lyánycselidem :
Fursissa őket orsag sórványában.

Mihelyest meghallod vesztét Fómvisvárnak,
Ezen levelemet vidd fel a királynak :
Tegye meg Felséged, a mit benne kések,
Hiszen érte halok, nemcsak érte élek.

Téged pedig, Anánis, az árvák s örvegek
Ifjenc társam meg, ha majd én elmegyek :
Ő viseljem gondot egyfűl-egyig rávok,
Legyen én helyettem férjemetek s atyáitok.”

Így vólott a levél. Kellyet ő letérva
Fehete perzsetet itte a határas
S odáda Ifjvárnak, a titkos deáknak,
Vigye Csejte-várba nemcsak asszonyának.

Megfogatta Ifván s vitte annak rendén.
Menne Csejte-várban, a Vág vitéz mentén,
Lyánkái közepett, a hű Péteri Anna
Tátszik és enyeleg, gondjait megcsalva.

Akkor is ott játszék, hogy Iffván belépett,
 De mikélyt meglátta a gyászos perisét
 Telérökött. A lyánykák Iffvánt kiribeszették:
 „Mit hervott? koman jö? vallatásra kerdek.”

Anna pedig gyorsan ment az ágaskázza:
 Odelelt, eltápadt, a hideg is várta;
 Reszkető kezében tartá a levelet,
 Azt is majd elejté, olyan terhére lett.

Kimnyü kis leuel, de a beléirt búsat
 Szá malomkőnél is súlyosabb Annának:
 Kincsen annyi lelke, hogy mindjárt felbontsa,
 Csak sokog erősen ei kimnyeit ontja.

Nagy-soká evés vesz kinyeinek áján.
 Átira meg seix moxcran, mint valamely márvány,
 Remé a perisre, a levelbe tapad,
 Hidegen bámulja a ~~széles~~ ~~széles~~ benn'irottakat.

Olvassa-e, vajjon, vagy talán csak néki,
 Néki ei nem érti, érti, de nem érti?
 Vagy tán nem is él már, a síve megszakadt,
 Hogy csak egyetlen-egy jájörőre sem fakad?

Nem karadt meg síve, aubar néki sok hja;
 Érti, érti mi van a levelben írva:
 Es mivelhogy érti, es mivelhogy érti,
 Nem ri semmihásona, Ixens nem kísérti.

Egynehány cselédet nyugodtan bejölit,
 Hívatja magához minden kizottartóit,
 Es uniker begyüllet, fájdalmát takarva,
 Aranyos fogással ~~meg~~ ~~meg~~ nékik Anna:

„Hüségos körjei az én jó uramnak,
 Temesvár falai nagy vesélyben vannak:
 Hírezeret felül mül a töröknek száma,
 A kikáltal meg van meg Temesvár szallva.”

Uram írja ebben: „nagy vesély fenyeget,
 Nem kapok seholnan pótoló sereget.....
 Bár mindent eladtok is zálogba vettek:
 Tíz nap alatt nekem katonát küldjétek.”

Ért írja, de huztan, — én röviden mondom,
 Mert hogy teljesítem, súlyos az én gondom:
 Hol tereint az ember mostan pénzre eleget?
 Es hogyan állit ki pénzen is sereget?

Ingu'bingó vagyok, arany. erüst marha,
Má' egyebre sem sok, hát, egy ilyen hadra!
Legtöbbit segítne a fekvő, a xálóg;
Taj, de sok szép váram tőle meg hogy' valóok?

En magam csak inkább hanem az, it kis lány!
Mert inkább a, birtok fiaira megy, kistán:
Sőt Ifjens ~~halál~~ ~~apját~~ is néri,
Még ~~halál~~ ~~apját~~ ~~is~~ ~~néri~~,
Még ~~halál~~ ~~apját~~ ~~is~~ ~~néri~~ "

Itt elhagyta vigtör; - ~~Én~~ ^{tán} ~~hogy~~ ^{csak} ~~meg~~ ^{meg} ~~pihenjen~~; -
Tán nem is gondolta hogy emjire menjen;
Riesi hja hogy a dolgot meg nem bánta,
Arra kis lányit olly igen megráinta.

Hóla most egyike tőle; Neuretes asszonyom,
Nem kell illy esetben kapni a vagyorom;
Lesz, nem lesz, - marud vagy nem marad valami;
Neuretes urunkat vélet vltud hagyni.

Piriny álok lenne maradján este;
Megérdemli azt az a ki azt kereste,
Többit is keres majd, ha megtartja Istent,
Ha meghal, nem illik hivalkodni iten."

Éles volt ez a hang a meginy Annának,
De máséikt örül a tisztartói skavának,
Mert élése skélyái - aka láija belöle -
Nem ellenzik, a mint gondola' előre.

Hát el is végezték, utána is láttak,
Várakat, pusztákat xálógba bocsáttak,
Katonát perestek, a löpöst, elszéggel,
Ei vinyáindítás Itánt tiességgel. -

Az alatt nem járni meg a sok ágyu tarta,
Bömbölésél a fél meze földre horta,
Mint ha vinyáika buffogát a réten
Hogy halott egész nap távol a vidéken.

Ugyonkor nem jött más segítő társa
Csak a jó Mr. Joleu; nem is skavolt másra;
Poznehány viségre, imin két kexid
Mélyreket törökhalál mindenit csépp vére.

Egykoran kicsapott " a tenger nép köre,
És minden, kiéteskor exrivet öldöve;
De mi hja látatik a mélylo tengernék
Má' egy-egy vödörrel belöle kimernek!

~~Egykoran kicsapott " a tenger nép köre
És minden, kiéteskor exrivet öldöve;
De mi hja látatik a mélylo tengernék
Má' egy-egy vödörrel belöle kimernek.~~

Olso' a török uer, van most Döge annak,
 De is, marad is, mert nagy Bibe' vanak:
 Emberek, algyiját nem kiméli Amhát
 Hogy kélnek borsza még Temesvár haurát.

Hideseit erest ki pogány seregében:
 Nelligelment stravauro, igaz hívó nejem:
 Harmincegy nap óta hullunk ito rakásra
 De minden napra tetnet vöszár egyre-másra.

Öket már az égi lyányok ölelgetik,
 A fész paradicsom velötk népedeltek; -
 De mi ito a földön még vaggunk elegen,
 A felséges sultán gyökkelén serege.

Parancsolja sultán s a nagy isten, Allah,
 Képjét el magunkat, s vbanjunk a falra:
 Mert ma, bár uadica nekünk sáberosul
 E vár kutyá népe mind pokolka pusztul.

Erre a pugnóyság: Allah, Allah, Allah!
 Nagy nyalkoráddal udstoni kérd a falra
 Sípok törje a fajtát, fogat elikisgatta,
 A falat törésin nyútkögy mint a hangya.

Mert nagy-ök töred van már a iszirán,
 Egy oldalá ep csak, ötletes a harm:
 Hogy ne? harminc napig ^{kenyér} ~~karó~~ ^{jó} ~~jó~~ ^{érett} ~~érett~~
 Csuda, hogyha egy kö a mätiken maradt.

De minden törésen harcol öt-hat ember
 És enisen helyt áll a törökkel szemben,
 Miga jár Lötönczi elül jó példával,
 Bükkatja le imán ötével-hatával.

Biztatja riekrit: »Vesrei lett a hislen,
 Nem kell félni semmit, meglegit az iszen;
 Elfogyott a porjók, ma egyet sem lössék,
 Most csak, mint juhokat, mészárosjút öket.»

Tessék arván doljói, his kértel ei lábbal,
 Hullott a pogány-ság lefele nyalábbal,
 Hullott a in, hogy a min a künika így
 Lett egy vbanáson három eres hija.

Nem nevi trifara, als' tului karótt.
 Lötönczi aggan csak járshust embere vezzett
 De nagyon kifáradt népe a csatában,
 Nem bírta kelgelni a pogányt fullában.

Dej be jöt is ^{lesz volnu} ~~erest~~, ha most jön Hörök,
 Akonyától pikent hadi népet hurván!
 De fájút sem látta jó Lötönczi annak
 A kö társa által öregejűtött hadnak.

Egy Magyarokat, hagyjok kiülön érelemben?
 Jól van. Am lakások. En nem állok ellen.
 Kébb is elfogadni a pogány kegyelmet,
 Mint diccön kimúlmi itt a kapu mellett. "

Monda keserűen és megindult elöl.
 Kérem a török állott két torban két felöl:
 Körsül melly Lisszabon, a vár kapitányja,
 Egy ifjú apróddal, — a többi utána.

Hagyjék egy durabig menni az ő népé,
 Ha egy ember elkerülte kapcsán, a fejet:
 Ha egy valami ismétlő ifjút lattat
 Elrabolták azt, és vele továbbálltak.

Lejtően ers Lisszabon csilorgatta fogát,
 Nagy neheren mégis süstörtette magát,
 De mikor az önnön apróddal rivik el,
 Azt már nem lehetett törni teljesíggel:

"Kütyü vagy te, pogány, kutyá a te hited,
 Ne gondolj hogy ers egy párszen elisszed;
 En vesek, te is vesek....!" dühös mődrö kiált,
 Egy török ^{szóval} ~~szóval~~ egy nagy kardot kiránt;
 Ömbölyt

Avat jobbra balra, a nedvig beéri
 Aki a töröknek, szabdalni, metélmi,
 Páldáját követi, mindennek többi társá
 Két késsel spóitját a pogányt rabítja.

Less artan ravagy, De nem volajj tartott:
 Lúriecu forgatja a török a kardot,
 Két jut egy magyarrá, még talán több jutna
 Ha egyhöz ottan sok horrafejűnek tőrna.

Ott megatta iszen egy maroknyi apróck
 A diccön kimúlást, ^{mellyre} ~~mellyre~~ esküvénél;
 Nem engedte őket kitérővé lenni,
 Töröknek tatárnak nölgyeképen emni.

A diccön Lisszabon legtrább kiáltta,
 Mégre füve tájais átveré egy fárda,
 Peltencüle arin sefshalomsa, hanyatt,
 Melly a ^{szóval} ~~szóval~~ arimbau omlott lába alatt.

Kimel is megirevén honon halálát,
 A király, elfogza irvogyei irvogyat,
 Viraváltó, nekik mind, a mit elvették,
 Gyúny-ágra borsáta a sok nép maradtat:

Kegény Peki Anna bánatja arimbau
 Nem talála enyhülést a földi vagyombau:
 Egy gondlással nyert mindenké irvogyatát:
 Hogy harajás halt férje diccön halált!